

רבחי כמאל: ציוני מאוכזב

לבסוף נעתר אבי הנערה, קבע כי על ריבחי לשלם לו מוהר של 1000 לירות עבור בתו. ריבחי עבד שנה שלמה (18 שעות הוראה ליום) כדי להשיג את הכסף. אולם כאשר היה סוף סוף הסכום בידו בא אביו וטען כי הכסף שייך לו. במריבה שפרצה נשך ריבחי את אביו בחמשת אצבעותיו; העניין הובא בפני בית המשפט שפסק כי על הצעיר להתחלק שווה בשווה עם אביו. בשנת 1942 זכה, סוף סוף, לשאת את קרובתו לאשה.

אולם לא רק ענייני האישיים זכורים לידיו היהודים: משך השנים התקשר ריבחי עם חוגים רבים, בעיקר ממעמד יד דות יהודית-ערבית, ביניהם אנשי ברית שלום, ד"ר מגנס, ד"ר ארנסט סימון, ד"ר חורג סנאטור, עד למלחמת השחרור גר תמיד בין יהודים, בא בחברתם יותר, מאשר בחברת ערבים, לעתים קרובות היה מרצה הרצאות עבריות בקבוצים ומושבאים, וכן ברדיו. הוא היטיב להשתמש גם בלשון העברית וגם בערבית.

ידידות מתוך הכרח

דירתו בשריג'ארה, אליה עבר אחר נשואיו, היתה מקום מפגש של קבוצת יהודים וערבים. באותו בנין גר אוהד יהודים מובהק, אחמד כינאני, שהיה מעורב בציבור היהודי, שיתף אתו פעולה גם בשנות החורג 1936-1939. ריבחי פירסם מאמרים רבים בעתונות העברית, עזר למרצים רבים באוניברסיטה העברית בהכנת פרוסומים והגהות, ביניהם ד"ר בן-זאב שבפרסום שני ספריו העברית המדוברת עזר לו ריבחי. בהקדמה כתב: "עלי להביע את חודתי לידיו ותלמידיו מר' ריבחי כמאל, שעזר לי גם בניקוד הספר הזה, ואף קרא עמי הגהה אחת של הספר הזה כולו".

לאחר מכן הערבים שהיו מאשימים את כמאל בבגידה בעמו היה מצביע על העובדה כי אף פעם לא קם שעה שנוגה התקווה, וכי ידידותו ליהודים נבעה מתוך הכרח כנה של הצורך בידידותו ושתוף פעולה.

גלגוליו מעבר לקוי מדינת ישראל, במחנות פליטים בארצות זרות, שטשו, כמובן, במדה רבה את הכרתו זו. לפי שידוריו היום מדמקש לא קשה להבחין מה היתה השפעת מאורעות משפילים אלה. אולם עד היום מאחלים לו חברים רבים שהשאיר בישראל כי יצליח לבנות לעצמו מעמד חוק. "אפילו כשהוא רחוק מפה", אומר ידידו בן-זאב, "אני מעוניין שיעמוד על הגובה, כדי שישמש, בבוא היום, גורם ליצירת חיי שלום תקינים".

רודו ריפקה, בתו של עורך דין ירושלמי עשיר, אביה התנגד לנשואי בתו עם בנו של שמש פשוט, אסר על ריבחי להתראות עם ריפקה. אולם ריבחי מצא, בכל זאת, דרך אל לב

קריין רדיו דמשק ריבחי. מאמר השפעתם של מאורעות משפילים

אהובתו: באחד משדוריו הערביים בקול ירושלים הקריא שיר שהוא עצמו חיבר. המיוחד בשיר זה היתה תכיפות המלה ריפקה, (אחיה) על כל צורותיה.

רחוב יפו, ירושלים, געש. "ערבי! ערבי!" צעקו האנשים. "תפסו אותו! תפסו אותו! מרגל ערבי!" הערבי: גבר בעל קומה קצת מעל לבינונית, מרכיב משקפים ללא מסגרת, שחור ומוצק, בעל שפם דק והליכה בעל-ביתית. "אני ידיד היהודים!" קרא לעבר ההמון הנסער שהתנפל עליו. "אני ידיד היהודים!"

אך איש לא שמ לב למחאותיו. היו אלה ימים של טרור, ימי חבלי-הלידה של מדינת ישראל, בסוף שנת 1947. למזלו של הערבי נמצאו שם מכרים יהודים שהצליחו להצילו מידי המתנפלים עליו. כעבור שעות מספר היה ריבחי כמאל מעבר לגבול בעיר העתיקה. מאז נעלם מעיני ידידיו היהודים. עד אשר, לפני ארבעה חדשים, נשמע שוב קולו המתנגן. גם הפעם דיבר עברית: "אולם דבריו היו רחוקים מלהביע ידידות ליהודים. הנכם מאזינים לקול דמשק, תחנת הרדיו של הרפובליקה הסורית המשוחרת בעברית לתושבי פלשתינה," הכריז קולו.

מעטים מאד הערבים המסוגלים לערוך שידור עברי, כי רק בודדים מהם השתדלו והצליחו ללמוד את שפת היהודים ומנהגיהם. אחד מאלה היה ריבחי כמאל. בנו של אימאם (שמש) מסגד עכאשה בלב השכונה היהודית זכרון-משה בירושלים, יליד 1913, גדל ריבחי בסביבה יהודית טהורה, וקיבל את עיקר חינוכו בבית-ספר אליאנס.

אולם אין פשר הדבר כי בן משפחת כמאל התבולל ונפרד מעמו: הוא התמצא בתרבותם ושפתם של בני העם השני השוכן בארץ בעורו שומר על אופיו כצעיר ערבי לאומי. בן 19 נסע מצרימה, נכנס לבית הספר הגבוה ללמודי דת בקהיר (דאר אל-עלום). המכין מורים ללשון הערבית בבתי ספר תיכוניים. משך ארבע שנות לימודיו שם הצטיין כאחד התלמידים המוכשרים ביותר: באותו בית-ספר היה תלמידו של ד"ר ישראל בן-זאב, אצלו למד עברית, סורית ופילולוגיה שמית. שניהם התיידדו, נשארו ידידים עד בריחת כמאל. בשנת 1930 חזר אצרה, הטק את קשריו עם היהודים. אמנם לא נתקבל למוסד הוראה יהודי, אך לימד שנים רבות בקורסים למורי ערבית מטעם הוועד הלאומי. חוג ידידיו היהודיים התרחב מאד באותה תקופה.

האב התנגד לנשואים

לרבים מהם עדיין זכורה פרשת האהבים של ריבחי לבת עתה מפקח על החינוך הערבי במשרד החינוך והתרבות.

במרחב

בנות להיפרנס מקבלות ממחנכיהן, הרכילות גוברת, השכנים מתרעמים. אחת מהם, זקנה עשירה, לקחה את העניין לידים, פנתה לשר פס השלום בבקשה להכריז על האם כבלתי ראויה לטפל בבנות. בשכונה מתלחשים כי היא רוצה לאמץ את הבנות. המדובר הוא באמריקאית זקנה ומוזרה כי מקצת, הגברת דודסאם (ממשפחת דודסאם, אילי הנפט) הידועה בשל גבנותה. הולכי הרכיל מעלילים עליה שהיא מעוניינת פחות בשתי הבנות, יותר בגדניה שתגיע להן כי גיל הבנות (מכרות פוספטים ושדות תעור פה).

אם שבוכה. לפתע הופיעה מועצמת שני יה לאמוץ הבנות: שכנה אחרת, אנגליה בשם אלביון. זוהי אם שכולה, השקועה כי אבל מאו הפסידה את בתה הודו הקירה. שתי בנות להיפרנס עשויות להחזיר ללבה מעט חווה (שלא לדבר על פוספטים ושדות תעופה). אלא שכנגד הגברת האנגליה עומד פסקדין שהוצא לרעה, בדבר אמוץ ילדה אחרת, מצרים, שהגיעה בינתיים לגיל ה בגרות.

האם הרביעית היא, למעשה, אב. זקן משו נה, רוסי אחד שקוראים לו "אבא הקטן" או "הדוד יוסף". מומחה בעל נסיון בשטח האמוץ שכבר אסף תחת גגו חצי תריסר מבנות השכונה (כמו ציכית הקטנה והנגרית, פולניה, בולגרית). גם הוא מוכן לפתוח את זרועותיו ולבו לפוספטים ולשדות התעופה של טוניסיה ומרוקו.

אך ספורים מדאיגים מתהלכים אודות ה דוד יוסף. מספרים שכל הילדות הקטנות שהוא אמן סגורות ומסוגרות בבית, וש היתם אליהן קשה ואכזרי.

מסכם השבועון: "שתי האומללות הקטנות — מה יהא עליהן? האם תשאנה פעם את שם יוסף, אלביון, או דודסאם, או שמא תשאנה במשפחת להיפרנס? ההחלטה היא בידי מר א"ם, שופט השלום הנכבד של רובע אירופה."

בינתיים הוטל עוצר לילה חמור, עשרות צעירים ההשודים בנסיות קומוניסטיות הושמו במעצר, אחריהם נשלחו לכלא מדינאים מקצועיים מכל המפלגות. הניחושים כי אלה צעדים ראשוניים לקראת דיקטטורה צבאית פרחו מיד. אך הגנרל (שהיה מפקד חיל ה משלוח העיראקי במלחמת ארץ-ישראל) לא נראה להוט לבצע שום מעשה נועז. הוא הסתפק בהכרזה על "טיהור".

אנשי האופוזיציה, שטנו תחילה לראות בו בן-ברית, התחלחלו: האם הם עצמם עתידים להיות קרבנות ה"טיהור"?

אפריקה הצפונית שתי בנות אומללות

בסבך פעולות טרוריסטיות, מתאור ודיוני גים בין-לאומיים אשר מסביב לבעיית המושבות הצרפתיות בצפון אפריקה, שוכחים אני שים רבים כי לבעיה גם צד אנושי פשוט. בפיליטין קצר, החזיר השבוע השבועון ה סטירי קאנאר אנשונה הפריסאי את כל ה עניין לממדיו האנושיים. הוא המשיך את טו נסייה ומרוקו לשתי ילדות אומללות אשר ארבע אמהות אוחות בהן. הראשונה, "החור קית", היא הגברת לה-פרנס (צרפת); הילדת נשאר לה מהרפתקה צפון-אפריקאית מימי נעוריה.

כותב השבועון: "זוהי דוגמה קלאסית של טרגדיה. האם הוקנה, בורגנית שפשה רגל, תושבת רובע העניים, אירופה, רכי רוכית וקלל מוסר במקצת מסרה את חינוך הילדות לכל מיני אפיטרופוסים: אלפונז וזאן (מפקד הצבא הצרפתי הקודם בטוניסיה) הגנרל גיום (יורשו של זואן) והרוזן הוטקלוק (הנציב הצרפתי)."

כל הרובע מדבר על המכות האיומות ש-

עיראק הפיכה לפי הומה

בבוא עת הבחירות בכל ארץ דמוקרטית יכול הבוחר להכנס לקלפי, להטיל את פתקו, לקבוע את בחירתו מבין המועמדים לבית הנבחרים.

לפי חוקתה, עיראק היא ארץ דמוקרטית. אולם היא גם ארץ פיאוולית מפגרת. כדי למזג את שתי עובדות החיים הללו הומצאה שיטת בחירות מיוחדת במינה: ה בוחרים חולקו לשני סוגים: כ לא מה בוחרים מסוג א' רשאים לבחור בבחור אחד מסוג ב', ובחורים אלה (סוג ב') הם הבוחרים כי חברי בית הנבחרים.

בצורה זו נשארה הבחירה, למעשה, בידי האפנדים וראשי השבטים, המהווים את רוב הבוחרים מסוג ב'. אין בחירתם על ידי הבוחרים מסוג א' ענין שקשה להבטיחו: מספיק שפקיד הרשום ידע לרשום את תשובות הבוחרים הפשוטים (שאנם יודעים קרוא וכתוב) בצורה המתאימה. מאחר שהבוחרים מסוג ב' הם בדרך כלל אותם האנשים המ עונינים ביחסים טובים עם השלטונות, איש אינו מופתע כאשר מפלגת השלטון מנצחת.

אני מתפטר! לפני ארבעה חדשים הודיע ראש הממשלה, נורי אל-סעיד באשא, כי נאות לקבל את דרישת מפלגת האופוזיציה ויציה ולערוך בחירות חדשות. "כדי שלא תהייה לכם כל טענות בדבר יושר הבחירות," הכריז בבית הנבחרים, "הריני מתפטר מלונחן ממשלה חדשה לנצח על עריכת הבחירות."

ראש הממשלה החדש, מוסטפא אל-עומארי, מיר את בית הנבחרים, הודיע כי הבחירות תערכנה תוך חדשים, כפי שמצוה החוקה העיראקית. אולם מפלגות האופוזיציה לא שבעו נחת. אל-עומארי, טענו, אינו אלא בן בית ביד נורי אל-סעיד והעוצר, תוצאות הבחירות לא תהייה מוטלות בספק. האופוזיציה תבעה את שני חוק הבחירות באופן

חמש מפלגות שהתאחדו נגד מפלגת אל-דסתור של נורי אל-סעיד.